

Laurinská 18, 811 01 Bratislava 1
tel: +421 2 208 501 14
e-mail: info@snslp.sk, www.snslp.sk

Odborné stanovisko

podľa § 1 ods. (2) písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej len ako „Stredisko“ v príslušnom gramatickom tvare) bol dňa xxxxx doručený podnet klienta Strediska, na základe ktorého sa klient dopytoval ako má postupovať v prípade otvorenia špecializovaného ubytovacieho zariadenia – penziónu s izbami v korunách stromov, zaradeného do kategórie penzión podľa § 3 vyhlášky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 277/2008 Z. z., ktorou sa ustanovujú klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried.

Podľa ustanovenia § 1 ods. (2) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov (ďalej v texte len ako „zákon o zriadení Strediska“), Stredisko plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd. Podľa § 1 ods. (2) písm. a) zákona o zriadení Strediska Stredisko na tento účel najmä monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle ustanovení zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej v texte ako „Antidiskriminačný zákon“). Stredisko podľa § 1 ods. (2) písm. f) zákona o zriadení Strediska vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona. Stredisko v zmysle svojho mandátu je oprávnené posúdiť dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona pri poskytovaní predmetnej služby potencionálnym klientom so zdravotným znevýhodnením. Stredisko s cieľom posúdenia dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle Antidiskriminačného zákona v predmetnej veci pristúpilo k vydaniu odborného stanoviska.

Skutkový stav

V podnete uvádzate, že ubytovanie poskytované Vaším penziónom s izbami v korunách stromov má byť spojené s programom pre ubytovaných hostí, ktorý majú zabezpečovať animátori. Animátori majú zároveň dohliadať na klientov pri plnení pomerne fyzicky náročných úloh v rámci programu. Dopĺňate, že pôjde o špecializovaný projekt spojený s programom pre ubytovaných hostí a z tohto dôvodu je potrebné, aby sa klient vopred objednal, vyjadril súhlas so špeciálnymi všeobecnými obchodnými podmienkami a predložil potvrdenie o zdravotnom stave. Z dôvodu plnenia fyzicky náročných úloh v rámci programu pre klientov, ako aj z dôvodu nemožnosti zabezpečenia bezbariérových sociálnych zariadení v rámci penziónu v korunách stromov uvádzate,

že tento druh poskytovaných služieb nie je možné skĺbiť s potrebami klientov so špeciálnymi potrebami. Konkretizujete, že vo výške je možné mať len suché WC a nie napríklad toaletu, ktorá je dostatočne veľká a bezbariérová. Rovnako dopĺňate, že značenia nie je možné prispôbiť nevidiacim klientom. V podnete sa dopytujete Strediska, či existuje nejaká výnimka, nakoľko vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (ďalej v texte ako „vyhláška č. 532/2002 Z. z.“) žiadne výnimky neuvádza. V zmysle uvedeného kladiete Stredisku otázku, či postačia v tomto prípade všeobecné obchodné podmienky, pretože sa snažíte predísť prípadnej diskriminácii klientov so zdravotným znevýhodnením, ako aj nepríjemnostiam pri snahe objednať sa klientom so zdravotným znevýhodnením a možnému následnému poškodeniu ich zdravia.

Právne posúdenie

Stredisko je národným antidiskriminačným orgánom, ktorý poskytuje bezplatnú právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie. Stredisko podľa § 1 ods. (2) písm. f) zákona o zriadení Strediska vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona. Stredisko vzhľadom na svoj vyššie uvedený zákonný mandát je oprávnené nezávisle posúdiť Váš podnet v časti dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania pri poskytovaní predmetnej služby v korunách stromov potencionálnym klientom so zdravotným znevýhodnením.

Pre právne posúdenie Vašej právnej veci je potrebné podradiť skutkový stav pod relevantné právne normy Antidiskriminačného zákona. Diskrimináciou nie je akékoľvek menej priaznivé zaobchádzanie. Porušením zákazu diskriminácie, resp. nedodržaním zásady rovného zaobchádzania je iba také menej priaznivé zaobchádzanie, ktorého motívom je vrodená charakteristika, alebo iný zákonom chránený znak nerovného zaobchádzania. Prostredníctvom ustanovenia § 8 vymedzuje Antidiskriminačný zákon aj prípady tzv. prípustného menej priaznivého zaobchádzania. K dôvodnému záveru o diskriminácii možno dospieť na základe kumulatívnej identifikácie Antidiskriminačným zákonom chránenej oblasti právnych vzťahov, zakázaných dôvodov menej priaznivého zaobchádzania, ako aj definičných znakov jednotlivých foriem diskriminácie. Na základe zisteného skutkového stavu je zároveň nutné vyhodnotiť si otázku toho, či môže dôjsť v predmetnom prípade k menej priaznivému zaobchádzaniu.

Oblasť diskriminácie

Podľa ustanovenia § 3 ods. (1) Antidiskriminačného zákona je zákaz diskriminácie explicitne ustanoveným aj pre oblasť poskytovania tovarov a služieb. Antidiskriminačným zákonom chránená oblasť by tak bola jasne identifikovateľná a nespochybniteľná, čím by bol vo Vašej právnej veci splnený prvý z definičných znakov diskriminácie.

Forma diskriminácie

Ďalším z definičných znakov kvalifikovaného civilného deliktu diskriminácie je jej **forma**. Konkrétne ide o podradenie konkrétnych podôb menej priaznivého zaobchádzania pod charakteristiky niektorej z nich. Stredisko sa zaoberalo podradením Vami uvedenej poskytovanej služby pod konkrétnu formu diskriminácie, pričom dospelo k záveru o možnom subsumovaní pod nepriamu diskrimináciu. V zmysle § 2a ods. (3) Antidiskriminačného zákona „*Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.*“

Na rozdiel od priamej diskriminácie koncept nepriamej diskriminácie všeobecne pripúšťa možnosť odôvodnenia. § 2a ods. (3) Antidiskriminačného zákona stanovuje pre toto všeobecné odôvodnenie nasledovné podmienky (pričom obidve podmienky musia byť splnené súčasne): 1) predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré sú na prvý pohľad nepriamo diskriminačné, sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a 2) predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré sú na prvý pohľad nepriamo diskriminačné, sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu. V zásade teda možno zhrnúť, že na odôvodnenie navonok neutrálneho a zrejme nepriamo diskriminačného predpisu, rozhodnutia, pokynu alebo praxe je potrebné kumulatívne splnenie týchto podmienok: 1) **existencia legitímneho cieľa**; 2) **prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné**. Ak jednotlivé, na prvý pohľad nepriamo diskriminačné, predpisy, rozhodnutia, pokyny alebo prax prejdú testom legitimacy cieľa a primeranosti a nevyhnutnosti prostriedkov na jeho dosiahnutie, nebudú nakoniec považované za nepriamu diskrimináciu.¹

Legitímnym cieľom zriadenia penziónu v korunách stromov je Vaša unikátna podnikateľská ponuka resp. podnikateľský zámer a to ubytovanie v korunách stromov, ktoré má pridanú hodnotu. Stredisko považuje za pridanú hodnotu program pre ubytovaných hostí, ktorý má byť vykonávaný pod vedením animátorov, pričom môže obsahovať prvky fyzickej náročnosti. V zmysle uvedeného Stredisko považuje za legitímny cieľ Váš špecifický podnikateľský zámer.

Po preukázaní existencie legitímneho cieľa Stredisko pristúpilo k posúdeniu primeranosti a nevyhnutnosti prostriedkov potrebných na jeho dosiahnutie. Pri ich posudzovaní sa Stredisko zameralo na zodpovedanie otázky či existujú pri stanovení Vášho podnikateľského zámeru resp. legitímneho cieľa iné alternatívy vedúce k jeho dosiahnutiu. Stredisko si dovoľuje uviesť, že špecifickosť Vašej ponuky poskytovania ubytovania vychádza práve z jedinečnosti poskytovania tejto služby v korunách stromov. Z tohto dôvodu Stredisko neidentifikovalo inú možnú alternatívu vedúcu k dosiahnutiu Vášho legitímneho cieľa.

Práve lokalizácia Vami poskytovanej služby – vo výške resp. v korunách stromov neumožňuje podľa Vami uvedených informácií bezbariérový prístup, ako ani bezbariérové sociálne

¹ DEBRECENIOVÁ, J., Antidiskriminačný zákon, Komentár. Bratislava: Občan a demokracia, 2008, s. 57 – 58.

zariadenie pre osoby so zdravotným znevýhodnením. Zároveň program, ktorý plánujete poskytovať v spojení s ubytovaním má pozostávať z pomerne náročných fyzických úloh, ktoré nie sú vhodné pre osoby so zdravotným znevýhodnením. V prípade, že nemožnosť zabezpečenia bezbariérovosti a prístupnosti osobám so zdravotným znevýhodnením je objektívne odôvodnená lokalizáciou poskytovania týchto služieb – v korunách stromov, prostriedky na dosiahnutie Vášho legitímneho cieľa možno považovať za primerané a nevyhnutné.

Na základe aktuálneho ľudskoprávneho mandátu Strediska, Stredisko plní v súčasnosti v oblasti ochrany a presadzovania základných ľudských práv a slobôd úlohu hodnotiaceho a monitorovacieho orgánu. Stredisko v zmysle svojho zákonného mandátu nie je oprávnené poskytnúť Vám záväznú informáciu, či postačí pre poskytovanie Vami uvedených služieb vypracovanie všeobecných obchodných podmienok. Stredisko na základe Vami predložených informácií v zmysle svojho mandátu posúdilo dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona pri poskytovaní Vami plánovaných služieb v rámci špecializovaného projektu. Stredisko si však dovoľuje uviesť, že ustanovenia zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) (ďalej v texte ako „stavebný zákon“), ako aj vyhlášky č. 532/2002 Z. z. sú záväzné a je potrebné postupovať v súlade s nimi a rešpektovať ich.

Záver

Stredisko, vzhľadom na svoj zákonný mandát, posúdilo dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa Antidiskriminačného zákona vo veci zriadenia špecializovaného ubytovacieho zariadenia v korunách stromov a jeho prístupnosti potencionálnym klientom so zdravotným znevýhodnením. V zmysle okrajových informácií, ktoré ste v podnete uviedli a z ktorých Stredisko vychádzalo pri posudzovaní, zastáva právny názor, že v prípade objektívnej nemožnosti zabezpečenia bezbariérovosti a prístupnosti osobám so zdravotným znevýhodnením, ktorá je odôvodnená lokalizáciou poskytovania týchto služieb – v korunách stromov, ako aj fyzicky náročným programom pre ubytovaných hostí, prostriedky na dosiahnutie Vášho legitímneho cieľa možno považovať za primerané a nevyhnutné. Za takýchto objektívnych podmienok nemožnosti zabezpečenia bezbariérovosti poskytovaných služieb, ako aj nevhodnosti programu pre zdravotne znevýhodnené osoby, by nebolo možné dospieť k jednoznačnému záveru o porušení zákazu diskriminácie v oblasti poskytovania služieb. Stredisko si však dovoľuje uviesť, že ustanovenia stavebného zákona, ako aj vyhlášky č. 532/2002 Z. z. sú záväzné a je potrebné postupovať v súlade s nimi a rešpektovať ich.

S pozdravom

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka